

### КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ

В сучасних умовах господарювання підприємства наявність значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, негативно впливає на фінансову платоспроможність, вилучає грошові кошти з обороту, що призводить до погіршення його фінансового стану та зниження результативних показників діяльності. Тому ефективне управління дебіторською заборгованістю підприємства, дієва організація розрахунків підприємства з його дебіторами є необхідною для підвищення платоспроможності підприємства та збільшенню оборотності його активів.

Формування ефективної політики управління дебіторською заборгованістю підприємства потребує попередньої класифікації дебіторської заборгованості.

Питанням класифікації дебіторської заборгованості приділили свою увагу такі вітчизняні та зарубіжні науковці як: Бланк І., Білик М., Бригхем Ю., Волостнікова А., Кватирка П., Малькова Т., Ценклер Н. (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація дебіторської заборгованості для потреб управління

Автор	М.Д. Білик [2]	А.Ю. Волостнікова [4]	І.О. Бланк [1]	П.Б. Кватирка [5]	Т.М. Малькова [6]	Н.І. Ценклер [7]	Ю. Бригхем [3]
Класифікаційна ознака та види							
1. За тривалістю: - довгострокова; - короткострокова)	+	+	+	+	+	+	+
2. Вид розрахунків : -за розрахунками з бюджетом; - за виданими авансами; - за розрахунками з покупцями і замовниками; -векселі одержанні; - за внутрішніми розрахунками; -інша дебіторська заборгованість.				+			
3. За ступенем ризику: -з високим ризиком; -з середнім ризиком; -з низьким ризиком.		+		+			+
4. За характером діяльності організації: -за основною діяльністю; -за фінансовою діяльністю; -за інвестиційною діяльністю.		+		+		+	
5. За якісним складом: - нереальна для стягнення; - сумнівна; - надійна;	+		+	+			+
6. За контрагентами: - покупців і замовників; - дочірніх організацій; - працівників організації; - бюджету і позабюджетних фондів; - інших дебіторів	+		+		+	+	
7. За способом виникнення: -дебіторська заборгованість, що виникла в результаті операційної діяльності; -дебіторська заборгованість, що виникла в результаті іншої діяльності.	+		+			+	+
8. Рівень стійкості: -постійна; -змінна.	+	+	+	+	+	+	
9. За вірогідністю погашення: -строкова; - прострочена.		+					+
10. За можливістю планування: -запланована; -незапланована.		+					
11. За можливістю контролю: -контрольована; -неконтрольована.	+		+			+	
12. За доцільністю утворення -виправдана; -невиправдана.		+			+		+

Аналізуючи дані табл. 1, можна зробити висновок, що серед науковців немає єдиного підходу до класифікації дебіторської заборгованості – в економічній літературі виділяють безліч класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та її видів. Це вказує на складність самого поняття дебіторської заборгованості та необхідність уточнення критеріїв класифікації залежно від конкретних умов підприємства та його діяльності. Крім того, варто звернути увагу на те, що наявність серед науковців своїх власних підходів до класифікації може створювати труднощі у порівнянні та аналізі даних різними дослідниками.

Аналіз економічної літератури дав можливість виділити 12 класифікаційних ознак дебіторської заборгованості, серед яких найбільш поширеними є поділ за тривалістю, контрагентами, за якісним складом.

З метою ефективного управління дебіторською заборгованістю, підприємствам рекомендується враховувати цей широкий спектр класифікаційних підходів для встановлення власних критеріїв оцінки дебіторської заборгованості та вибору ефективних стратегій управління нею з метою забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності підприємства. Загалом найбільше дає можливість розкрити економічну природу дебіторської заборгованості та провести поглиблений її аналіз поділ за терміном, формою погашення; ступенем забезпечення, контрагентами. На етапі оптимізації розміру дебіторської заборгованості є необхідним групування за контрагентами.

Отже, для досягнення позитивних фінансових результатів та підвищення платоспроможності підприємства необхідне грамотне управління дебіторською заборгованістю та вибір відповідної стратегії на основі аналізу конкретних умов та класифікаційних підходів.

### **Список використаної літератури**

1. Бланк І. Управління активами / І. А. Бланк. - К.: «Ніка-Центр», 2000. - 720 с.
2. Білик М. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2003. – № 12. – С. 24-36.
3. Бригхэм Ю. Ф. Фінансовий менеджмент / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхардт. – 10-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 960 с.
4. Волостнікова А.Ю. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства: автореф. дис. на соіск. вчений. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерський облік, статистика»
5. Кватирка П. Класифікація дебіторської заборгованості та її вдосконалення / П. Б. Кватирка // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – № 4. – С. 87 – 90.
6. Малькова Т.М. Теорія та практика міжнародного бухгалтерського обліку: Навч. посібник. - СПб.: Видавничий дім «Бізнес-преса», 2001. – 336.
7. Ценклер Н. І. Вдосконалення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольно-аналітичної функції обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.